

30.09.2014

Ysp/10

10

Luoteis-Helsingin liito-oravaselvitys 2014

HEL 2014-011564 T 11 00 02

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta päättää merkitä tiedoksi raportin Luoteis-Helsingin liito-oravaselvitys 2014.

Muutoksenhaku

Tähän ympäristölautakunnan päätökseen ei voi hakea muutosta, koska se koskee asian valmistelua. (Kuntalaki 91 §)

Esittelijän perustelut

Liito-oravan kanta on kasvanut ja levinneisyysalue laajentunut Espoossa niin voimakkaasti, että sen palaaminen Helsingin lajistoon oli odotettavissa. Munkkivuorella maaliskuussa 2014 tehdyn reviihävainnon perusteella ympäristökeskus päätti selvityttää, mikä on liito-oravakannan uusi tilanne Helsingissä. Aiemmin liito-oravasta on tehty vain yksittäishavaintoja, jotka eivät ole johtaneet pysyvän elinpiirin syntyyn.

Liito-oravia inventoidaan yksinomaan ulostepapanoiden perusteella kevättalvella tai keväällä, jolloin papanat ovat kellertäviä eläinten syömien lehtipuiden hedenorkkojen sisältämän siitepölyn vuoksi. Niiden avulla päätellään elinpiirin rajat ja tärkeimmät puut. Joissakin tapauksissa voidaan havaita liito-oravan käyttöönsä ottama vanha oravan risupesä tai pesäkoloksi valittu tikankolo, mutta kaikilta elinpiireiltä niitä ei löydetä.

Liito-oravaraportti ei sisällä katsausta lajin varhaisempaan historiaan Helsingissä. Koska liito-oravalla on meneillään voimakas kannan kasvu ja levittäytyminen pääkaupunkiseudulla, sen populaatiohistoriaa onkin mielekästä tarkastella vasta tilanteen todennäköisesti vakiintuessa lähivuosina. Se kuitenkin tiedetään, että 1900-luvun alussa Helsingissä on elänyt liito-oravia, mutta varta vasten tehdyissä etsinnöissä niitä ei ole löydetty Haltialasta 1990-luvulla eikä 2000-luvun ensimmäisenä vuosikymmenenä. Etsintöjä on tehty Haltialassa siksi, että sen metsärakenteen on oletettu parhaiten vastaavan liito-oravan elinpaikkavaatimuksia.

Liito-orava ei ole nuorenakaan pitkän matkan vaeltaja, vaan hakee elinpiirinsä lähiseudulta. Pääkaupunkiseudun länsiosan voimakas kannankasvu merkitsee siten luultavimmin parantunutta

poikastuotantoa liito-oravan ydinalueilla Nuuksiossa ja muualla Pohjois- ja Keski-Espoossa. Myös metsänhoitotapojen eroilla talous- ja virkistysmetsissä on vaikutusta ilmiöön. Liito-orava on myös ylittänyt tietyn kaupunkilaistumisen kynnyksen, vaikka sen totuttautuminen vahvaan ihmisen läsnäoloon on erilaista kuin oravan, ketun tai muun ihmisen tarjoamaa ravintoa hyödyntävän nisäkkään.

Liito-oravan saalistajia ovat ennen muuta näätä ja pöllöt, valoisaan aikaan myös haukat, ja maassa kömpelösti liikkuva liito-orava voi jäädä monenkin pedon saaliiksi, mistä syystä liito-orava liikkuu maassa vain poikkeustapauksissa. Näätäkanta pääkaupunkiseudulla lienee voimistumassa, joten siitä saattaa mahdollisesti tulla liito-oravakantaa rajoittava tekijä.

Liito-oravan levittäytymisen ja sopeutumisen kannalta Espoon ja Helsingin välinen kaupunkien raja on epäolennainen. Todellinen rajanylitys on tapahtunut aiemmin Espoon sisällä melko metsäisen Keski-Espoon ja tiivistä kaupunkirakennetta edustavan Etelä-Espoon välillä. Seuraava askel eli Länsiväylän ylitys on ollut yksilöille ja koko populaatiolle pitkä liito.

Espoossa tehtyjen tutkimusten mukaan kaupunkiliito-oravat eivät häiriinny ihmisistä eivätkä koirista eivätkä kaupunkiliikenteen voimakkaistakaan äänistä. Ne ovat yöaktiivisia ja liikkuvat mieluiten korkealla latvustossa, joten ihmiset eivät yleensä näe niitä. Jotkin Espoon liito-oravista ovat ottaneet pesäkolokseen rakennuksessa olevan kolon, mutta valtaosa pesii ja lepäilee päivisin edelleen luonnonpesissä (käpytikan kolo tai vanha oravanpesä) tai linnunpöntöissä.

Luoteis-Helsingin tutkimusalueelta (48 km²) löydettiin 12 elinpiiriä, jotka olivat asuttuja talvella 2013/14. Niistä kuusi sijaitsee Keskuspuistossa Ruskeasuon ja Pitkäkosken välisellä alueella sekä kuusi muuta lännempänä, ns. läntisen vihersormen tuntumassa: Meilahdessa (2 reviiä), Munkkivuoressa, Pohjois-Haagassa, Reimarlassa ja Konalassa. Tutkimusalue rajattiin tällä tavoin, koska liito-oravan leviämisseuranta oli tiedossa. Ei ole täysin poissuljettua, että liito-oravia olisi voinut viime talvena olla idempänäkin Helsingissä. Ainakin lähivuosina niitä saattaa ilmaantua myös sinne. Jostakin tuntemattomasta syystä Sipoonkorven metsien liito-oravakanta on melko heikko, eikä Helsingin alueella Östersundomissa tiettävästi ole tällä hetkellä liito-oravia.

Liito-oravan leviäminen on merkki siitä, että kaupungin virkistysmetsiä hoidetaan hyvin luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta. Liito-orava vaatii ns. eri-ikäisrakenteista sekametsää, jossa on riittävästi nuorta

lehtipuuta järeämmän pääpuuston alla. Isot kuuset ja haavat ovat tärkeitä, mutta niiden lisäksi tarvitaan ravintopuita. Liito-oravat voivat hakea ravintoa myös nuorista reunametsistä, jos metsäinen yhteys järeäpuustoisella ydinalueelle on olemassa.

Liito-orava on EU:n luontodirektiivin ja luonnonsuojelulain mukaan tiukasti suojeltu laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Paikat määritellään siten, että ne käsittävät papanapuiden lisäksi lähistön suoja- ja ravintopuut. Helsingin kaupunkimetsissä ei ole taloudellisia tuottotavoitteita, jotka uhkaisivat liito-oravaa, mutta maankäytön ja luonnonhoidon suunnittelulle liito-orava asettaa tiettyjä vaatimuksia. Raportin loppuosassa esitetään lyhyt yhteenveto näistä velvoitteista. Liito-oravametsää ei pidä harventaa voimakkaasti puistomaiseksi, eikä latvusyhteyttä liito-oravareviirin ja ympäröivien metsäalueiden välillä pidä katkaista. Metsäinen yhteys hyödyttää myös muita metsälajeja ns. ekologisena käytävänä sekä metsän virkistyskäyttöä.

Liito-oravan reviiiri voi vaatia esim. asemakaavatyössä myös lähialueiden tarkastelua. Espoossa on runsaan liito-oravakannan hallinnan avuksi tehty ns. liito-oravastrategia. Espoossa, Tampereella ja Kuopiossa on tehty kaupunkiliito-oravien tutkimusta, jonka tulokset ovat hyvin sovellettavissa myös Helsingissä.

Inventointi ehdotetaan toistettavaksi ja sen tutkimusaluetta laajennettavaksi viimeistään viiden vuoden kuluttua.

Linkki julkaisuun: <http://www.hel.fi/static/ymk/julkaisut/julkaisu-13-14.pdf>

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 31534
[raimo.pakarinen\(a\)hel.fi](mailto:raimo.pakarinen(a)hel.fi)